

kritički imenik

MILOŠ ARSIĆ: »VIZUELNI TRGOVI«,
»Stražilovci«, Novi Sad 1978.
Piše: Sava Stepanov

Miloš Arsić je analitičkim načinom u knjizi *Vizuelni tragovi* sagledao opuse ćetrenastorice (još uvek mlađih) umetnika koji stvaraju u okvirima vojvodanske likovne situacije. Izboru tekstova i autoru on je afirmisao sопствена nastojanja da kritički sagleda jedan izuzetno značajan period razvoja savremene likovne umetnosti u Vojvodini, period dinamiziranja likovnih kretanja i nastojanja. Hronološki određujući prelomni trenutak, autor akcentuje 1966. godinu. Tada se u Likovnom salonu *Tribine mladih* pojavljuje Milan Stanojev, u Galleriji *Likovnog susreta* u Subotici izlaže Ferenc Maurić, a na beogradskom Oktobarskom salonu učestvuje Petar Čurić. Ova trojica umetnika, zajedno s nešto ranije afirmisanim Mićom Mihajlovićem, otpečeće proces rušenja mleta o tzv. »vojvodanskoj umetnosti«.

Opusi pomenute četvorice likovnih stvarača vrše reviziju likovnih shvatanja, okrećući se univerzalnijim karakteristikama slike i grafičkog lista. Već 1968. ova grupacija se osetno pojačava trojicom novih grafičkih akcija u delima Cvjetana Dimovskog, Jožefa Beneša i Sterijosa Arvanitida, a potom će se kompletirati novim rezultatima ostvarenim u delima Dušana Todorovića, Milana Kešelja, Vere Zarić, Vladimira Tomića, Vladimira Bogdanovića i Mladena Marinkovića. Obraćanjem univerzalnijem značenju plastične celine i materijalizaciji oblika, stvara se ispreg taktičnih vrednosti polivalentnog značenja. Time je bio oboren mit o »vojvodanskom slikarstvu« kao nastojanju da se »bojama i oblicima« predstavi tako »podatni predeo kao što je ova naša panonska ravnica«.

U pristupu umetničkom delu Miloš Arsić hodi već utabanim stazama proučavanja užajnog prožimanja forme i sadržaja s posebnim akcentom na kompleksnim značenjima plastične celine (ako sadržinske — estetske posledice umetničkog delovanja i kao direktnog poligona manifestovanja taktičnih

vrednosti pikturne, grafičke, crtačke ili skulpturalne akcije. U cilju kompletiranjem sa gledanja pojedinih stvaračkih opusa, Arsić se služi retrospektivnom metodom izučavanja. Interesovanje za kontinuitetno praćenje razvoja umetničke likovne misli nije formalnog karaktera. Arsić me interesoju kontinuitet kao odlika delovanja, nego kao mogućnost saznanja i boljeg sagledavanja određenih rezultata umetnikove akcije u određenom trenutku, za temeljnije raspoznavanje osnovnih razloga delovanja.

Knjiga *Vizuelni tragovi* pravo je otkrivenje. Likovna umetnost u Vojvodini ju je zaslužila, (ako isvjomom kvantitativnom, tako i kvalitetnom produkcijom u njoj obrađenih opusa. Arsićev delo je ispunilo i upražnjen prostor u nesrazmernom odnosu između likovnog stvarača i likovne knjižice eseističke. Zbog toga je od nezaobilaznog značaja u budućem proučavanju likovne umetnosti u Vojvodini.

»POHVALA JOVANU STERIJI POPOVIĆU«
Književna opština Vršac, 1977.
Piše: Dejan Tadić

Književna opština Vršac već se afirma sala u mas kao mal, ali značajan izdavač. Izdavanjem knjige *Pohvala Jovanu Steriji Popoviću*, zbornik pesama, jednom od svojih najvrednijih i najčitljivijih poduhvata, cina je tu tvrđajući i dokazala. Vrlo je teško okupiti na jednom mestu pedesetak pesnika i stvoriti knjigu na jednu temu, a da to bude homogeno, ujednačeno, integralno i kvalitetno delo, kao što je u ovoj pričici slučaj. Naime, okupljajući ove stvarače iz XIX i XX veka, i obeležavajući ujedno 170 godina od Sterijinog rođenja, izdavač je pružio čitateljima izuzetnu i vrednu knjigu. Zanimljivo je istaći da su sve pesme smeštene u vremenski raspon od 120 godina, tj. prve pesme su datirane 1856. godinom pišeće smrti, dok su poslednje datirane 1976.

Početku zanimljivost ovog zbornika čine pesme-slike umetnika, predstavnika savremenе signalističke i verbo-vokovizuelne poezije. Pošmatrajući njihove pesničko-slikarske tvorevine, čitalac-posmatrač je u dilemi da li da ih primi kao slikarsko ili lirsко ostvarenje, osećajući da se nalazi pred nečim novim, nedovoljno istraženim. No, to ne znači da ove pesme-crteži-vinjete odudaraju od postignute celine kojom odiše čitava knjiga. Naprotiv, one su svojom čistotom i jednostavninošću dopunjivaju.

Pesnici narodnosti (F. J. Jezbera, Jon Balan, Jožef Pap i Bojan Flora) zastupljeni su u ovom zborniku dvojezično, dok su pojedini pesnici predstavljeni s više pesama, a Raša Popov čak čitavim malim poetskim ciklustom od sedam pesama. Naime, on je u svojim pesmama postigao neobičan spoj savremenog i arhaičkog, davnopropriolog i tekućeg jezika i mišljenja, prepričući ih međusobno vešto i spretno, tako da nijedno od njih nije izgubilo svoja bitna, obeležavajuća svrstljstva.

Na kraju knjige *Pohvala Jovanu Steriji Popoviću* nalazi se *Data Steriana*, u stvari bibliografija pišećeg života, napisana rukom našeg najvećeg poznavaca i steriologa Milana Tokina. Obimna, zasuta obiljem podataka i činjenica, ona ima izuzetnu vrednost jer osvetljava čitav spisateljev kratki, burni i tegobni životni vek. Ovaj dodatak

čini knjigu daleko potpunijom i završava je na najbolji mogući način. Kratku zabelešku-recenziju o kolektivnom zborniku vršačkog izdavača objavilo je na kraju knjige Bonislav Radović.

VESELJKO VIDOVIC: »RASAP SUNCA«,
»Čakavski sabor«, Split 1978.
Piše: Ivan J. Bošković

Jedan od pesnika hrvatskog »mladeg« pjesničkog maraštaja je Veseljko Vidović koji je do sada objelodanio osam knjiga stihova.

Prvi dojam koji stječemo čitanjem *Rasap sunca* mogao bi se izreći hipotečkim sudom, dakako — Vidović je životan i plodan pjesnik koji zna pjesnički zanat, voli šarmirati i ostavljati u dilemama i čudenju koje je, veli Platon, prvi preduvjet svakog osmišljajanja. I više od toga, Vidović je formiran pjesnik, s izgrađenim pjesničkim jezikom i zasebitim svijetom poezije.

Pozicija Vidovićeva otkriva duboki trag njenog tvoričtva, zanimljiva je i plodotvorna, inspirirajuća, na svim razinama mogućih analitičkih čitanja i osmišljajma, znamosna i erupcivna. Kasnije i u prethodnim knjigama, *Rasap sunca* odlikuje se širinom i raznolikošću motivsko-tematskih poticaja i širokim potjerm pjesničkova preokupacija, kao i ovorenošću pjesnika izazovima izvana i u umatračnjim impulsima koje preteče u stih, pjesmu...

Strukturalno raščlanjenje omogućuje nam ustvrditi nekoliko tema koje su dominirajuće u Vidovićevu poeziji. Najosobenija njegovova preokupacija je ljubav, ikonska; ljubaska potreba i cdblije sa svim mijenama i oblicima u kojima se plotvrđuje — u ljubavi prema ženi, zavičaju, prirodi, pjesmi — riječi kao sodbini i riječi kojom se pjesnik njoj suprotstavlja ostavljajući tako znak svog postrojanja.

Ispjevao je Vidović i nekoliko pjesama u koje je utkao magiju riječi, o sodbini pjesnika, o poeziji, otkrivajući nam dileme, tržaje i smisao vlastitog književnog bavljenja. Iznenađujuće je ponekad jednostavnost pjesme, imena, komunikativnost, ovorenost i veličnost pjevanja što omogućuje veću prijemivost kod čitaoca, ali istodobno, to moramo naglasiti, stječe se dojam kako je to sve jednostavno i bez napora ispjевano. To je samo privid. Jednostavnost ove poezije ne izlazi prije izvješće činjenice što Vidović najčešće pribjegava pjevanju u trenucima kad je emocija kulminirala, kada traži izlaz i »ostvarenje«, a drugo, što ne eksperimentira niti stvara metafizičke kategorije koji bi smisao odveli u sferu zatvorenosti i konfuznosti. Jasnoća poetskog doživljaja oblikuje se čistoćom jezika, nemametljivim kazivanjem i osluškivanjem otkucanja poetskog impulsa.

Upravo u jednostavnosti i uironjenosti u počelo pjesme, u zemlju, u bit, u jeziku bogatom i semantički višivalentnom, iako počesto srećemo i nesuvršlu jezičku tvoreninu, i u bliskosti tema životu leži snaga Vidovićeva pjesništva.

Gledano u cjelosti, Vidović se najjače umjetnički potvrđuje u kratkim pjesmama, malim kroki-scenama i lirske zaletima gdje jednostavno i nemametljivo, bez široko zasnovane kompozicije slike, ostvaruje upečatljiv utisak.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

uredjuju: Lazar Bojanović, Milan Dunderski, Slavko Gordić, Vičazoslav Hronjec, Dragan Koković i Jovan Zivlak (glavni i odgovorni urednik) tehnički i likovni urednik Cvjetan Dimovski / sekretar Radmila Gikić / članovi izdavačkog saveta: Janoš Banjai, Bosiljka Bojanović, Cvjetan Dimovski, Nedeljko Terzić, Lazar Elhart, Ksenija Maricki Gađanski, Slavko Mišković, Julijana Palfi, Jordan Pešić, Božidar Rić, Miroslav Štajner. Vršački Stanić (predsednik), Jovan Zivlak i Pero Zubac / izdaje niz dnevnik, Oour »Redakcija dnevnik«, Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31. / direktor Vitomir Sudarski / osnivač Pokrajinska konferencija Saveza socijalističke omladine Vojvodine / časopis finansira SIZ kulture SAP Vojvodine / rukopise slati na adresu: Redakcija »polja«, Novi Sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 100 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun 65700-601-11971 niz dnevnik, Oour »Redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor Zorica Stojanović / štampa »Prosveta« Novi Sad, Stevana Sremca 13. / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.